

17.mai-talen på Agnes Thorsens plass 2023

v/Asbjørg Javnnes Lyngtveit



Gratulerer med dagen, alle sammen!

17. mai er dagen da nordmenn tenker litt ekstra på landet vi bor i. Vi børster støv av våre nasjonaldrakter og annen finstas, tenker på hvor fint vi har det, tross hverdagens utfordringer. På hvor heldige vi er som bor i et fritt land, hvor vi kan si nær sagt hva som helst uten å risikere represalier fra «øvrigheta» – sosiale medier unntatt, der råder en egen bisarr justis.

Da jeg begynte å tenke på 17. mai og denne talen, var det plutselig et bilde på veggen i barndomshjemmet på Sørlandet som sto klart for meg. Sirlig brodert med gulltråd, med gammeldagse ord, vendinger og bokstaver. Innrammet med glass og forgylt ramme:

«Med Gud for Hjem og Fædreland» - som overskrift over et hus med engel i.

Så oppfordringen:

«Løft i Flok saa kan I bære
Folket op til Fremtids Ære!»

Slike broderte bilder var populære på 1800-tallet. De formidlet et religiøst, nasjonalt og politisk budskap. Den første delen handler om trygghet for hus og nasjon, måtte Gud bevare oss! Den andre delen handler om vårt felles ansvar: Vi må stå sammen, vi må løfte i flokk, så vi kan sørge for at vårt folk går en ærerik fremtid i møte. Omtrent slik er broderiet beskrevet, der det ikke bare henger i mitt barndomshjem og hang i min fars og farmors barndomshjem, men også på mange landsens museer rundt om i Kongeriket. Et tydelig uttrykk for folks begeistring over Norges Grunnlov fra 1814 og starten på byggingen av det norske demokratiet.

I vår tid kan ordene virke håpløst utdaterte: ære, makt, Gud, flokk. Nå stoler vi ikke så mye på at Gud skal beskytte oss, men NATO og Jens. Makt har en umusikalsk klang, og ære er mest for folk fra andre kulturer, gjerne forbundet med forkastelige moralbegreper og negativ sosial kontroll. Selv flokken er blitt litt klein. Noe vi lett forbinder med flokkimmunitet, vonde vaksiner og smitterestriksjoner i covids navn. Vi priser heller individualisme, individets frihet og rettigheter og er langt mindre besnæret av felleskapets behov og plikter enn i de sirlige broderiers og grunnlovsbegeistringens tid. Selv det amerikanske demokratiet med sin uavhengighetserklæring fra 1776 som vår egen grunnlov bygger på, befinner seg i et trumpsk kaos der demokratiske spilleregler, sannhet og ære synes å ha gått åt skogen. Dessuten er det valgår i år, og en god grunn til å dyrke polarisering, konflikter, debatter om person, oss versus dem, de tullingene. Men er det egentlig slik vi vil ha det, når vi tenker etter?

Jeg slår heller et slag for det rause mennesket. For dem som gir av seg selv og sin tid for andres velferd, for idrettslag, for frivilligheten. Den er litt på sotteseng, den rausheten, ser vi i media. Det norske begrepet dugnad som har vunnet internasjonal gjenklang er nå lite populært, og pappa- og mammatrenere i barneidretten er blitt mangelvare. Denne trenden må vi være med å snu, og 17. mai-feiringen med sin historie og våre tradisjoner knyttet til den er et godt sted å starte.

På Nordstrand har vi vært godt vant med et blomstrende foreningsliv, frivillige i korps og idrettslag, i speiderbevegelse, velforeninger, frivillighetsentraler og de mange seniorsentrene. Dette gullet må vi ta vare på, og løfte i flokk for fremtids ære, for å dra linjene tilbake til barndommens broderi. Men vi må også erkjenne at utenforskap brer om seg, ikke minst blant unge, også i vår bydel. Her må vi alle passe på, invitere inn og trå til for et varmt «innenforskap»!

Vi lever i en tid med mange paradokser – motsatte strømninger i samfunnet. Parallelt med det selvcentrerte, med fokus på selvrealisering og egne rettigheter og friheter har vi løftet i flokk i pandemi og kriser. Den kalde krigen vi trodde oss ferdig med, vi som har levd en stund, er plutselig en ny realitet. Flyktninger fra krig kommer i stort antall til Norge, og til Bydel Nordstrand. Vår bydel har bosatt nest flest ukrainske flyktninger i Oslo, etter Frogner. Bydelen skal i 2023 bosette totalt 120 flyktninger, inkludert ukrainere, og det er snakk om flere. Vi har allerede så langt i år bosatt ca. 40. I fjor bosatte vi 174, og bydelen ønsker nye velkommen omtrent ukentlig. Folk stilte boliger og hybler til rådighet allerede før bydelsadministrasjonen hadde gått ut med forespørsler da krigen i Ukraina brøt ut. Problemet framover er våre høye boligpriser, siden flyktninger må få anledning til etter hvert å klare seg selv der de kommer, uten medbragt bagasje full av penger. Så fra en engasjert bydelspolitiker til Nordstrands befolkning - sjekk om du har muligheter til å leie ut uten maksimal fortjeneste!

I en krisetid ser vi verdien av sterke fellesskap tydeligere enn ellers. Vi er et lite land, med stor tillit til hverandre og et sterkt ønske om å ta vare på hverandre, når alt kommer til alt. Vi kan kunsten å bygge broer, og må fortsette med det – ikke bare over elver, fjorder og daler, men mellom mennesker. Det er de rause menneskene som må stå for den brobyggingen – ikke «de der» eller «dem», men «vi her» og «oss». Vi må stå opp for verdiene våre, de som handler om frihet, demokrati og fellesskap, om raushet. Ukrainas frihet er vår frihet, sies det fra stadig flere hold. Det er ved å løfte i flokk at vi som er så få her i landet kan klare å bære andres og våre egne byrder. Og skape gode nærmiljø, gode oppvekstvilkår, gode arbeidsplasser, gode møteplasser. Og slik - ikke minst - gi våre barn og unge den beste arven de kan få – troen på en god og trygg framtid med muligheter for alle.

Jeg ønsker dere varmt til lykke med nasjonaldagen vår!